

Janusz Gręźlikowski

"Podmiotowość osoby ludzkiej i konsens małżeński", red. Jan Krajczyński, Płock 2005 : [recenzja]

Ius Matrimoniale 11 (17), 191-193

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Podmiotowość osoby ludzkiej i konsens małżeński,
red. ks. Jan Krajczyński, Płock 2005, 120 s.

Prezentowana publikacja jest owocem ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Katedrę Kościelnego Prawa Małżeńskiego i Rodzinnego Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, której kierownikiem jest znany i ceniony kanonista ks. infułat prof. dr hab. Wojciech Góralski, jaka miała miejsce w dniu 20 września 2005 roku w Popowie k. Warszawy. Publikacja oprócz materiałów z konferencji zawiera także kilka innych tekstów z zakresu prawa małżeńskiego. Temat konferencji został zatytułowany: *Podmiotowość osoby ludzkiej i konsens małżeński* i taki też tytuł nosi omawiana publikacja książkowa. Tak jak sama konferencja jest ona refleksją wokół podstawowej funkcji prawa kanonicznego jaką jest popieranie, ochrona, zabezpieczenie i rozwój dobra osoby ludzkiej, tak w wymiarze indywidualnym jak i wspólnotowym, w odniesieniu do zgody małżeńskiej. Przepisy prawa kanonicznego dotyczące zgody małżeńskiej, również powinny odzwierciedlać owo osobowe ukierunkowanie prawa przede wszystkim na kształtowanie odpowiedniej wizji samej osoby ludzkiej i poszczególnych instytucji z zakresu prawa małżeńskiego, określenie i zachowanie wartości stanowiących o zabezpieczeniu podmiotowych praw człowieka, w tym jego prawa do zawarcia małżeństwa oraz interpretację i stosowanie norm prawa małżeńskiego zgodnie z wolą ustawodawcy.

Całość publikacji, której redaktorem jest ks. dr Jan Krawczyński zawiera: *wstęp* (s. 3-4) autorstwa redaktora książki; *kazanie* biskupa płockiego Stanisława Wielgusa, zatytułowane *Prawo fundamentem społeczeństwa* (s. 5-11); *przemówienie* pt. *Personalizm kościelnego prawa małżeńskiego wyzwaniem dla kanonistów*, które wygłosił na otwarciu sympozjum kanonistów ks. prof. W. Góralski (s. 13-17); treść trzech referatów: ks. prof. Remigiusza Sobańskiego nt. *Wartości wyznaczające normy kan. 1091-1103 KPK* (s. 19-35), ks. prof. Gintera Dzierżona zatytułowany *Błąd co do osoby (kan. 1097 § 1 KPK)* – s. 37-54 oraz ks. dra Jana Krawczyńskiego pt. *Interpretacja i stosowanie*

norm dotyczących zgody małżeńskiej w perspektywie teologicznej (s. 55-72). Publikacja nie zawiera interesującego referatu wygłoszonego na konferencji przez ks. dra Grzegorza Erlebacha z Roty Rzymskiej, który przedstawił temat: *Wizja małżeństwa: kontraktualistyczna czy personalistyczna*. Obok treści wygłoszonych na sympozjum, w publikacji zamieszczono dwa artykuły: ks. prof. W. Góralskiego podejmującego *Problem aplikacji kan. 144 § 2 KPK do dziedziny uprawnienia do asystowania przy zawieraniu małżeństwa* (s. 73-89) i ks. prof. G. Dzierżona omawiającego *Nieważność małżeństwa zawartego pod wpływem błędu co do przymiotu osoby bezpośrednio i zasadniczo zamierzonego (kan. 1097 § 2 KPK) w świetle wyroku c. Stankiewicz z dnia 22.07.1993 r.* (s. 91-101), a także trzy wyroki Sądu Metropolitalnego w Katowicach *coram Sobański*, pierwszy z tytułu niezdolności pozwanej do podjęcia obowiązków małżeńskich (s. 103-106), drugi z tytułu niezdolności pozwanej i powoda do podjęcia obowiązków małżeńskich (s. 107-112) i trzeci z tytułu symulacji całkowitej po stronie powódki (s. 113-117). Publikację zamyka *spis treści* (s. 119-120).

Książka zawiera przemyślenia wybitnych polskich kanonistów, którzy przez swoje wydrukowane referaty ukazali niesłuchanie ważne dla współczesnego chrześcijanina i nie tylko chrześcijanina, problemy związane z wizją małżeństwa i rodziny w naszym zagrożonym ideowo i moralnie świecie. Podjęli bowiem, odwołując się do chrześcijańskiego, ewangelicznego personalizmu, próbę naświetlenia czym jest małżeństwo, akcentując niezbywalną godność i prawa człowieka stworzonego na obraz Boży.

Już w przemówieniu na otwarcie sympozjum ks. prof. Wojciech Góralski zaakcentował personalizm kościelnego prawa małżeńskiego wskazując, iż powinien on być wyzwaniem dla kanonistów, których zadaniem jest akcentowanie w prawie małżeńskim godności osoby ludzkiej, a także praw i obowiązków oraz momentu oddania się osoby *w głębokiej wspólnocie życia i miłości małżeńskiej ustanowionej przez Stwórcę i unormowanej jego prawami w przymierzu małżeńskim* (s. 14). Te same odniesienia towarzyszą tekstowi ks. prof. Remigiusza Sobańskiego, który omówił w sposób bardzo interesujący, szeroki i wyczerpujący wartości wyznaczające normy kan. 1095-1103 Kodeksu Prawa Kanonicznego, czyli normy odnoszące się do wad zgody małżeńskiej. Temat ten został podjęty na nowo, ale w odniesieniu do jednego z defektów konsensu małżeńskiego jakim jest błąd co do osoby (kan. 1097 § 1 KPK), który przedłożony został przez ks. prof. Gintera Dzierżona.

Autor ukazał polemikę wokół prawnej koncepcji osoby stwierdzając, że we współczesnej kanonistyce spór w kwestii rozumienia osoby jest faktem. Należy jednak – w myśl przemówienia Jana Pawła II do pracowników Roty Rzymskiej z dnia 29.01.1993 r. posługiwać się tradycyjnym rozumieniem pojęcia osoby, zgodnym z tradycją kanonistyczną. Ciekawym przedłożeniem jest również tekst ks. dra Jana Krawczyńskiego ukazujący interpretację i stosowanie norm dotyczących zgody małżeńskiej w perspektywie teologicznej. Według Autora, tylko taka interpretacja i stosowanie norm kodeksowych dotyczących zgody małżeńskiej, które dokonywane są w kontekście tradycji prawnej i w świetle Magisterium Kościoła, z roztropnym wykorzystaniem osiągnięć naukowych, z uwzględnieniem chrześcijańskiej koncepcji człowieka i małżeństwa, teologicznym odniesieniem się o prawdy, uszanowaniem instrumentalnej funkcji prawa kanonicznego i zawartych w nim zasad interpretacyjnych, posiada charakter prawdziwie eklezyjalny.

Zaprezentowane opracowanie stanowiące dokumentację ogólnopolskiej konferencji naukowej kanonistów z całej Polski jest publikacją ważną, potrzebną i godną zauważenia oraz polecenia nie tylko kanonistom, ale i teologom. Przedstawione referaty, jakże interesujące i aktualne w swej tematyce podmiotowości osoby ludzkiej i konsensu małżeńskiego, stanowią ważne treści, które zapewne okażą się pomocne dla teoretyków i praktyków kanonicznego prawa małżeńskiego, a więc i duszpasterzy. Należy mieć nadzieję, że refleksja nad zamieszczonymi w opracowaniu referatami uświadomi kanonistom i duszpasterzom ważność podjętej tematyki w obliczu podważania wizji małżeństwa i rodziny w dzisiejszym zagrożonym ideowo i moralnie świecie. Jednocześnie przyczyni się do głębszego, lepszego i pełniejszego zrozumienia czym jest małżeństwo chrześcijańskie, a także kanoniczne prawo małżeńskie.

Ks. Janusz Gręzlikowski